

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV RANDABERG KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Randaberg?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Randabergs økonomi fant. Og Randaberg har en sjelden historie: «den grønne landsbyen» **uten en stor formue å lene seg på** snudde på ett år et underskudd til overskudd — på rein sparing og disiplin.

–18,5 mill.

så mye gikk kommunen i minus i 2024 — under det den burde, og med en tynn sparekonto

+23,6 mill.

men i 2025 snudde det til pluss — en bedring på rundt 45 millioner kroner på ett eneste år

1,36 mrd.

kommunen har samtidig store lån — nesten en hel årsinntekt — og å betale dem ned er nå førsteprioritet

Tenk på kommunen som en husholdning: Randaberg «tjener» greit — skatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Men familien har **ingen rik arv eller aksjeformue** å falle tilbake på — sparekontoen er liten. Og den har tatt opp et stort lån for å bygge. I 2024 gikk det i minus. Så bestemte familien seg for å rydde opp: de strammet inn der det var mest å spare, kuttet bemanning de mente var for stor, og fikk hjelp av at inntektene steg litt. På ett år gikk de fra rødt til svart. Det er omtrent det som skjedde i Randaberg.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Randaberg bruker omtrent som forventet på det meste — med to unntak over: sosialhjelp og barnevern

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Randabergs faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet (tall for 2025):

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Sosialhjelp m.m.	50 mill. mer	Randabergs klart største «dyre unntak» — men det krymper. Les side 3
Barnevern	19 mill. mer	Over forventet — og her fant staten lovbrudd. Les side 3
Barnehage	6 mill. mer	Så vidt over forventet
Eldreomsorg og hjemmetjenester	1 mill. mindre	Omtrent på forventet — lå over året før, nå strammet inn
Administrasjon («byråkratiet»)	1 mill. mindre	Omtrent på forventet (lå langt under året før)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	4 mill. mindre	Litt under forventet
Grunnskole	6 mill. mindre	Nøkternt — men karakterene er gode

Det viktige: Randaberg er *ikke* en kommune som bruker for mye overalt. På de store tjenestene — eldreomsorg, skole, helse — ligger forbruket på eller under det befolkningen tilsier. Det er **to områder** som stikker seg ut over forventet: sosialhjelp (klart størst) og barnevern. Begge har forklaringer som ikke handler om at kommunen sløser — det forklarer vi på neste side.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune med to unntak: sosialhjelp og barnevern**. På de fleste store tjenestene har Randaberg de siste to årene strammet inn og lagt seg tett på det som regnes som et rimelig nivå. Det er nettopp denne innstrammingen som gjorde at kommunen snudde fra minus til pluss. Men på de to unntakene ligger forbruket over — og grunnene til det er det verdt å forstå.

Hvorfor bruker kommunen mer enn forventet på sosialhjelp og barnevern?

På papiret ser Randaberg ut som en kommune med få levekårsutfordringer. Likevel bruker den mer enn forventet på sosialhjelp, og gapet — selv om det krymper — er stort. Det handler ikke om at kommunen deler ut penger lett. Forklaringen ligger et annet sted.

- **Mange flyktninger på kort tid.** Sosialhjelp var den enkeltutgiften som økte mest i 2024, først og fremst på grunn av nyankomne flyktninger — særlig fra Ukraina. Mange er ferdige med det ettårige introduksjonsprogrammet, men har ennå ikke gode nok norskkunnskaper til å komme i jobb, og trenger støtte i mellomtiden. Dette følger en **nasjonal trend**, ikke en lokal raushet.
- **Behov bak de pene snittallene.** Snittet kan se rikt ut, men det finnes innbyggere som trenger hjelp — og det reelle behovet er større enn statens regnestykke antar.

Kommunen gjør noe med det: Som svar satte kommunedirektøren i gang programmet «Randaberg inkluderer» og satsingen «Helse Inkluderer» — språk- og arbeidstrening med lønnstilskudd, der hele helsesektoren stiller plasser — med mål om å få flere fra stønad til jobb. Og det ser ut til å virke: sosialhjelps-gapet falt fra 64 millioner over forventet i 2024 til 50 millioner i 2025.

Et varsko fra staten — barnevernet: Det andre unntaket er barnevernet (19 millioner over forventet). Mye skyldes en reform fra 2022 som flyttet regningen fra staten til kommunen. Men her fant staten i 2023 noe alvorlig: tilsynet påviste **to lovbrudd** i hvordan kommunen følger opp barn i fosterhjem — oppfølgingen var ikke systematisk nok, og barna fikk ikke alltid vite at de har rett til en «tillitsperson». Det betyr ikke at kommunen bruker for mye penger, men at **kvaliteten på oppfølgingen av de mest sårbare barna ikke var god nok**. Dette er kommunens svakeste punkt.

Kort sagt: De to dyre unntakene er ikke tegn på sløsing. Sosialhjelpen speiler et reelt, midlertidig behov kommunen i stor grad har arvet utenfra — og som den aktivt jobber ned. Barnevernet koster mer på grunn av en statlig reform, men har samtidig et **kvalitetsproblem** som må rettes for barnas skyld, ikke for budsjettets.

Snudde underskudd til overskudd — uten en formue å lene seg på

+2 %

overskudd i 2025 («netto driftsresultat») — opp fra minus året før. Over det anbefalte nivået

5 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») er fortsatt tynn målt mot årsinntekten — den bygges opp igjen

93 %

lånene tilsvarer nesten en hel årsinntekt — og å betale dem ned er nå førsteprioritet

Her er den ærlige historien. Mange velstående kommuner har en stor formue — for eksempel penger fra salg av et kraftselskap — som de kan lene seg på i dårlige år. **Randaberg har ingen slik formue.** Snuoperasjonen fra minus til pluss kom ikke fra en aksjekonto eller arv. Den kom fra hardt arbeid med budsjettet.

Overskuddet kom fra disiplin, ikke fra børsen

I 2024 gikk Randaberg 18,5 millioner i minus. I 2025 snudde det til 23,6 millioner i pluss — en forbedring på rundt 45 millioner på ett år. Sparekontoen vokste fra 46 til 57 millioner.

Kommunens egen ledelse forklarer det med «økte skatteinntekter, men framfor alt stramme prioriteringer og systematisk økonomistyring». Med andre ord: de fikk litt mer inn, men **først og fremst brukte de mindre** — og de gjorde det selv, uten en formue i ryggen.

Den store gjelden er «pisken»

Samtidig har Randaberg store lån — 1,36 milliarder kroner — og rentene de betaler er nesten doblet siden 2020. Det er denne gjelden som tvinger fram nøkternheten: i planene framover er **«nedbetaling av gjeld» uttalt førsteprioritet**. En av de mest synlige innstrammingene er i eldreomsorgen, der kommunen har varslet kutt på nær 20 millioner kroner i lønn til ansatte fram mot 2028, med begrunnelsen at «det er for mange ansatte». En forvaltningsrevisjon ga samtidig eldreomsorgen godt skussmål for at de tunge brukerne blir godt ivaretatt — så innstrammingen beskrives som stram, men forsvarlig.

Det ærlige bildet: Randaberg er verken styrtrik eller blakk. Det er en gjeldstynget, men nøktern kommune som på ett år ryddet opp i økonomien *uten* en formue å falle tilbake på. Styrken er disiplinen. Sårbarheten er den samme: når det ikke finnes noe stort fond å tære på, hviler alt på at den stramme styringen holder år etter år — samtidig som mye av handlingsrommet bindes opp i å betale ned lån.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2024 hadde Randaberg **underskudd** (minus 1,5 %), men i 2025 snudde det til **overskudd** (pluss 2 %) — over det anbefalte nivået. Det betyr at kommunen fikk noe til overs til sparing dette året.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Randaberg: rundt 5 % — fortsatt tynt, men på vei opp etter snuoperasjonen.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Randaberg rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at kommunen driver det meste på eller under forventet, men sosialhjelp og barnevern over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Randabergs gjeld tilsvarer rundt 93 % av en hel årsinntekt — høyt, og en viktig grunn til at kommunen strammer inn og prioriterer å betale ned.

Effektivisering

Å gjøre den samme jobben med mindre penger — for eksempel færre ansatte. Når en tjeneste koster «mindre enn forventet», kan det være bevisst, nøktern drift, ikke at tilbudet er dårlig. I Randaberg er det dette kommunen mener den gjør i eldreomsorgen.

Tilsyn og lovbrudd

Staten (Statsforvalteren) kontrollerer at kommunen følger loven. I 2023 fant et slikt tilsyn to lovbrudd i barnevernet i Randaberg, knyttet til oppfølgingen av barn i fosterhjem. Det handler om kvalitet på oppfølgingen, ikke om penger.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Randabergs egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når sosialhjelp eller barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov og forpliktelser bak tallene. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.